

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

При визнанні та класифікації дебіторської заборгованості в зарубіжній та українській практиці не існує явних розбіжностей. Як закордоном так і у вітчизняному обліку, під дебіторською заборгованістю розуміють зобов'язання покупців чи інших контрагентів бізнесу перед компанією, наприклад, по виплаті грошей за продані товари, продукцію, виконані роботи чи надані послуги. Проблема визнання дебіторської заборгованості за кордоном пов'язана із застосуванням гнучкої системи численних знижок. Знижки, що надаються покупцю, поділяються на дві великі групи:

- торгові знижки – це відсоткові знижки від базової ціни;
- знижки за оплату в строк – це знижки залежно від строку оплати.

Необхідно відмітити, що саме знижки за оплату в строк створюють проблему визнання дебіторської заборгованості. В зарубіжній практиці існують два методи відображення таких знижок в бухгалтерському обліку, а саме: 1. Валовий метод, який найбільш широко використовується на практиці. Даний метод полягає в тому, що сума реалізованої продукції та дебіторська заборгованість записуються на загальну (валову), без знижки, суму виставленого рахунку. Варто зазначити, що знижки будуть відображатись лише тоді, коли здійснюється оплата, протягом періоду дії знижки. Слід зауважити, що для їх запису існує контррахунок до рахунку продаж, який в кінці року відображається в звіті про прибутки та збитки як коригувальна стаття (вираховується) до загальної величини виручки від продаж. Іншою коригувальною статтею є рахунок «Повернення товарів та знижки», який також має дебетове сальдо та відображає інформацію про суму повернених товарів або інших наданих знижок.

2. Чистий метод. При застосуванні даного методу знижка, яка не отримана покупцем, буде визнаватися як «штраф», який необхідно сплатити за придбання товару в кредит, а не за готівковий розрахунок, пізніше періоду дії знижки. Важливим фактом є те, що за кордоном щодо класифікації дебіторської заборгованості в балансі існують лише загальні правила, які носять рекомендаційний, а не директивний характер. Що стосується визнання даної заборгованості, то згідно з МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» дебіторська заборгованість визначається як фінансовий актив. Тобто, будь який актив, що характеризує собою грошові кошти, інструмент капіталу іншого підприємства, контрактне право. Проте, МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» поділяє фінансові активи на чотири категорії, зокрема на:

- 1) фінансові активи за справедливою вартістю;
- 2) інвестиції утримувані до погашення;
- 3) позики та дебіторська заборгованість;
- 4) фінансової активи, доступні для продажу.

Неможна не зазначити, що в зарубіжній системі обліку дебіторська заборгованість по рахунках оцінюється та відображається в звітності за чистою вартістю реалізації, тобто за сумою грошей, яка реально може бути отримана в майбутньому в результаті погашення. Для визначення чистої вартості реалізації необхідно оцінити чисту суму коштів, яку очікується отримати в результаті погашення дебіторської заборгованості по рахунках. Чиста вартість реалізації, як правило, відрізняється від юридично належної до оплати величини. В США, наприклад, вона обчислюється шляхом сумування всієї дебіторської заборгованості за вирахуванням знижки та безнадійної дебіторської заборгованості. У зв'язку з цим згідно з принципом обачності проводяться два коригування:

- оцінюється та обліковується безнадійна дебіторська заборгованість;
- оцінюються можливі повернення товарів та враховуються надані раніше знижки.

Списання заборгованості може здійснюватися не тільки у випадку визнання її безнадійної. Для прикладу, в США компанії при списанні дебіторської заборгованості по рахунках можуть передавати свою дебіторську заборгованість третій особі, «ліквідувавши» її таким чином та отримавши певну суму грошей. Порівнюючи класифікацію дебіторської заборгованості за термінами погашення, можна зазначити, що за очікуваними термінами погашення, які встановлюються в договорах, у всіх країнах заборгованість поділяється на поточну дебіторську заборгованість, тобто заборгованість, яка повинна бути погашена протягом одного року чи операційного циклу (залежно від того, який період довше), і не поточну (довгострокову) заборгованість, яку в окремих країнах (наприклад, країнах ОАЕ) поділяють на середньострокову та довгострокову. Міжнародні стандарти передбачають лише одне обмеження — «протягом одного року». Таким чином, в системі МСФЗ визнання, класифікація та оцінка дебіторської заборгованості прямо не визначені; в МСФЗ 1 та МСФЗ 32 представлені лише загальні рекомендації по розкриттю інформації про дебіторську заборгованість у фінансових звітах; в міжнародних стандартах дебіторська заборгованість визнається як фінансовий актив, що є контрактним правом отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства.